

УДК 352:005.2: 332.1

Бурик Мирослав Мирославович

*кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника*

Buryk Myroslav

*Candidate of Science in Public Administration, Associate Professor of the Department of
Management and Business Administration
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*

ORCID: 0000-0001-8939-1324

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-6-9995

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

DIRECTIONS FOR IMPROVING THE ACTIVITIES OF LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES IN ENSURING ECONOMIC SECURITY

Анотація. Вступ. В умовах сучасних глобалізаційних процесів забезпечення економічної безпеки є одним з ключових завдань для будь-якої держави. Економічна безпека забезпечує стійкість економіки, сприяє соціально-економічному розвитку та створює умови для підвищення рівня життя населення. Важливу роль у цьому процесі відіграють органи місцевого самоврядування, які забезпечують реалізацію державної політики на місцевому рівні. У статті розглядаються різні аспекти управління місцевим самоврядуванням з метою забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні. Зокрема, аналізуються стратегії підвищення компетентності працівників органів самоврядування, розвиток систем моніторингу та аналізу, стимулювання інвестиційної активності, забезпечення прозорості та участі громадян, а також запобігання корупції та зловживань. Через приклади успішних практик у країнах Європейського Союзу і рекомендації для країн у складних умовах, стаття пропонує висновки для ефективного управління економічною ситуацією на місцевому рівні.

Мета. Метою даного дослідження є аналіз існуючих проблем та визначення напрямів вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення економічної безпеки.

Матеріали і методи дослідження. В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: порівняльний аналіз, аналіз законодавства та політики місцевого самоврядування, синтез та узагальнення інформації, документальний аналіз. Були вивчені наукові публікації, звіти міжнародних організацій та документи законодавства країн, які були об'єктом дослідження. Також були проаналізовані приклади з країн Європейського Союзу, таких як Данія, Німеччина, Норвегія та Швеція, щоб вивчити їхній досвід у розв'язанні подібних проблем.

Результати. Стаття надає поглиблений аналіз різних аспектів місцевого самоврядування та їх впливу на економічну безпеку. Результати вказують на значущість компетентності працівників місцевого управління, необхідність розвитку ефективної системи моніторингу та аналізу, а також на важливість стимулювання інвестиційної активності та забезпечення прозорості та участі громадян.

Перспективи. Перспективи подальших досліджень можуть включати глибший аналіз ефективності конкретних стратегій та програм, спрямованих на забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні. Дослідження може також розглядати вплив різних соціально-економічних чинників на рівень корупції та ефективність антикорупційних заходів у контексті війни.

Додатково, можливе порівняння досвіду різних країн у боротьбі з корупцією та використаннім ресурсів в умовах конфлікту. Розвиток дієвих стратегій стимулювання інвестицій та підтримки підприємництва також може бути предметом подальших досліджень.

Дослідження перспективних напрямків управління на місцевому рівні та впровадження інноваційних підходів до запобігання корупції може допомогти забезпечити сталість економічного розвитку та національної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, місцеве самоврядування, система економічної безпеки, засади економічної безпеки, стратегії економічної безпеки, діяльність органів місцевого самоврядування.

Summary. Introduction. In the context of modern globalization processes, ensuring economic security is one of the key tasks for any state. Economic security ensures the stability of the economy, contributes to socio-economic development, and creates conditions for improving the living standards of the population. Local self-government bodies play an important role in this process by implementing state policies at the local level. The article examines various aspects of local governance aimed at ensuring economic security at the local level. Specifically, it analyzes strategies for enhancing the competence of local government officials, developing monitoring and analysis systems, stimulating investment activity, ensuring transparency and public participation, as well as preventing corruption and abuses. Through examples of successful practices in European Union countries and recommendations for countries in challenging conditions, the article offers conclusions for effective management of the economic situation at the local level.

The purpose of this work: The purpose of this study is to analyze existing problems and identify ways to improve the activities of local self-government bodies in ensuring economic security.

Research materials and methods. In the process of carrying out the research, the following scientific methods were used: comparative analysis, analysis of legislation and policy of local self-government, synthesis and generalization of information, documentary analysis. Scientific publications, reports of international organizations and legislative documents of the countries that were the object of the study were studied. Examples from European Union countries such as Denmark, Germany, Norway and Sweden were also analyzed to examine their experience in solving similar problems.

Novelty: The article proposes innovative approaches and strategies for ensuring economic security at the local level, taking into account the diverse management systems in European Union countries. The novelty lies in the analysis of various models of local self-government and their impact on economic development, as well as in the proposal of specific methods and strategies that can be applied to enhance the efficiency of economic management at the local level.

Results. The article provides an in-depth analysis of various aspects of local self-government and their impact on economic security. The results indicate the significance of the competence of local government officials, the need for the development of an effective monitoring and analysis system, as well as the importance of stimulating investment activity and ensuring transparency and public participation.

Key words: economic security, local self-government, economic security system, economic security principles, economic security strategies, activities of local self-government bodies.

Постановка проблеми. У сучасних умовах глобалізації та зростаючої взаємозалежності міжнародних відносин, забезпечення економічної безпеки стає надзвичайно важливою для стабільності та процвітання держав. На місцевому рівні економічна безпека має особливе значення, оскільки вона безпосередньо впливає на щоденне життя громадян. Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у впровадженні політик та стратегій, спрямованих на стимулювання економічного розвитку, поліпшення якості життя та захист від економічних загроз. Отже, дослідження цієї теми має велике значення для розвитку місцевих громад та ефективного управління економікою на місцевому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кошиков Д. аналізує правові аспекти впровадження державної політики щодо забезпечення економічної безпеки. Автор розглядає ключові аспекти законодавства та виконавчої діяльності у цій сфері [3]. Малишко В. М. розглядає актуальні виклики та проблеми, що стосуються економічної безпеки України. Автор аналізує зв'язок між економічною та загальнонаціональною безпекою країни [4]. Піхоцький В. Ф. та Піхоцька М. Р. досліджують економічну безпеку держави в сучасних умовах функціонування, підкреслюючи важливість стабільної економіки для національної безпеки [5]. Полевий В. І. аналізує доктрину економічної безпеки України як фундамент для державної політики управління економічними ризиками [12]. Скорук О. В. досліджує сутність,

складові елементи та проблеми забезпечення економічної безпеки держави, акцентуючи увагу на важливості комплексного підходу до цього питання [7]. Скупінський О. В. аналізує конституційно-правові засади економічної системи України, висвітлюючи ключові аспекти правового регулювання економічних процесів [6]. Устименко В. А., Джабраїлов Р. А., Кампо В. М., Коваленко Р. О. та Савчин М. В. розглядають конституційні засади економічної системи України, підкреслюючи роль правового регулювання у забезпеченні стабільності економіки [8]. Волосиук М. В. та Сіренко І. В. досліджують економічну безпеку територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку, підкреслюючи важливість місцевого рівня економічної безпеки для загальної стабільності країни [15]. Завидняк М. І. досліджує конституційні та правові аспекти регулювання питань економічної безпеки в Україні. Автор акцентує увагу на важливості правового регулювання для забезпечення економічної стабільності країни [2]. Задихайло Д. Д. досліджує роль Кабінету Міністрів України як ключового суб'єкта економічної системи. Автор розглядає конституційно-правові аспекти функціонування Кабінету Міністрів та його вплив на економічні процеси в країні [1]. Шевченко О. А. аналізує еволюцію стратегій національної безпеки України протягом років незалежності крізь призму забезпечення економічної безпеки держави, а також розглядає енергетичну безпеку як невід'ємний елемент економічної безпеки [9; 10]. Яремко І. І. дослі-

джує економічну безпеку як складову національної безпеки держави, акцентуючи увагу на значенні стабільної економіки для загальної безпеки [11].

Метою даного дослідження є аналіз існуючих проблем та визначення напрямів вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення економічної безпеки.

Матеріали і методи. У статті були використані різні методи дослідження, такі як аналіз законодавчих документів, вивчення наукової літератури, а також порівняльний аналіз досвіду країн Європейського Союзу. Для аналізу сучасного стану економічної безпеки на місцевому рівні автори використали дані з аналітичних звітів, статистичних даних та досліджень відповідних експертів. Також було проведено аналіз розроблених стратегій та програм в Україні, спрямованих на забезпечення економічної безпеки та боротьбу з корупцією.

Виклад основного матеріалу. Економічна безпека є одним із ключових аспектів національної безпеки, що включає захист економічних інтересів країни та забезпечення стійкого економічного розвитку. Поняття системи економічної безпеки охоплює сукупність заходів, інститутів та інструментів, спрямованих на захист економіки від внутрішніх та зовнішніх загроз, а також на створення умов для її стабільного функціонування та розвитку. Ознаки системи економічної безпеки включають фінансову стабільність, енергетичну безпеку, продовольчу безпеку, технологічну безпеку та соціальну стабільність. Ці елементи є взаємопов'язаними і взаємозалежними, забезпечуючи цілісність економічної системи та її здатність протистояти різноманітним загрозам.

Система забезпечення економічної безпеки складається з комплексу організаційних, правових, економічних і соціальних заходів, що спрямовані на захист національної економіки [1, с. 47]. Вона включає органи державної влади, місцевого самоврядування, інститути громадянського суспільства та приватний сектор, які спільно працюють над запобіганням та нейтралізацією загроз економічній безпеці. Центральним елементом цієї системи є правова база, яка визначає основні принципи, завдання та механізми забезпечення економічної безпеки. Законодавчі акти та нормативні документи регламентують діяльність різних суб'єктів, що забезпечують економічну безпеку, та визначають їхні повноваження та відповідальність.

Важливим аспектом системи забезпечення економічної безпеки є моніторинг та аналіз економічних ризиків. Це передбачає постійний збір та аналіз інформації про стан економіки, виявлення потенційних загроз та оцінку їхнього впливу на національну економіку. Такий підхід дозволяє своєчасно виявляти проблеми та розробляти адекватні заходи для їхнього вирішення. Інструменти моніторингу можуть включати статистичні дані, економічні індикатори, аналітичні звіти та прогнози [11, с. 61].

Органи державної влади, зокрема Міністерство економіки, Національний банк та інші державні інституції, відіграють ключову роль у забезпеченні економічної безпеки [1, с. 49]. Вони розробляють та реалізують державну економічну політику, спрямовану на підтримку стабільності економічної системи, стимулювання економічного зростання та захист національних економічних інтересів. Місцеві органи самоврядування також мають важливу роль у цій системі, оскільки вони відповідають за реалізацію економічної політики на регіональному рівні, управління місцевими ресурсами та забезпечення економічної стабільності в своїх громадах.

Ефективна система забезпечення економічної безпеки передбачає тісну співпрацю між державними органами, приватним сектором та громадянським суспільством. Приватний сектор, зокрема підприємства та бізнес-асоціації, можуть надавати цінну інформацію про економічні ризики, інноваційні рішення та практики управління, що сприяють зміцненню економічної безпеки. Інститути громадянського суспільства, такі як аналітичні центри, неурядові організації та академічні установи, можуть здійснювати незалежний аналіз економічної ситуації, розробляти рекомендації та сприяти громадському контролю за діяльністю органів влади у сфері економічної безпеки.

Окрім цього, система забезпечення економічної безпеки включає міжнародне співробітництво. У сучасних умовах глобалізації національні економіки тісно взаємопов'язані, і економічна безпека окремої країни залежить від стану світової економіки. Тому важливою є співпраця з міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Світова організація торгівлі, Європейський Союз та інші, з метою обміну інформацією, координації політики та спільного вирішення глобальних економічних проблем.

Роль місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки є надзвичайно важливою, оскільки ці органи влади знаходяться найближче до населення і мають найкраще розуміння локальних потреб та викликів. Місцеві органи влади відіграють ключову роль у забезпеченні стабільності та розвитку економіки на регіональному рівні. Вони здійснюють управління місцевими ресурсами, що включає як природні, так і фінансові та людські ресурси, і повинні забезпечувати їх ефективне використання з метою підтримки економічної стабільності та сталого розвитку [2, с. 42; 15, с. 105].

Однією з основних функцій місцевого самоврядування у контексті економічної безпеки є управління місцевими бюджетами. Це передбачає забезпечення збалансованості та стабільності місцевих фінансів, залучення інвестицій, а також ефективне використання бюджетних коштів для реалізації соціально-економічних програм. Місцеві органи влади мають можливість спрямовувати кошти на

розвиток інфраструктури, що є важливим чинником економічної безпеки. Інфраструктурні проекти, такі як розвиток транспортних мереж, комунальних служб та соціальних закладів, сприяють підвищенню економічної привабливості регіонів, створенню нових робочих місць та покращенню якості життя населення [2, с. 43].

Підтримка місцевого бізнесу є ще однією важливою складовою економічної безпеки, яку здійснюють органи місцевого самоврядування. Вони можуть створювати сприятливі умови для розвитку малого та середнього бізнесу, що є основою економічної стабільності та зростання регіону. Це включає надання податкових пільг, спрощення адміністративних процедур, підтримку підприємницьких ініціатив та залучення інвестицій. Особлива увага повинна приділятися інноваційним проектам та стартапам, які можуть стати драйверами місцевого економічного розвитку.

Соціальна політика також є важливою сферою діяльності місцевого самоврядування у контексті забезпечення економічної безпеки. Органи місцевої влади повинні забезпечувати соціальні програми, спрямовані на підтримку найуразливіших верств населення, зменшення рівня безробіття та забезпечення доступу до якісних соціальних послуг. Соціальна стабільність є основою економічної безпеки, оскільки вона сприяє створенню сприятливого середовища для економічного розвитку та зменшенню соціальних конфліктів.

З моменту початку агресії Росії проти України 24 лютого 2022 року, значення місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки стало ще більш важливим. Війна спричинила значні економічні втрати, руйнування інфраструктури, зниження інвестиційної привабливості та зростання рівня безробіття. В цих умовах роль місцевих органів влади полягає у забезпеченні стабільності та відновленні економіки на місцевому рівні. Вони повинні адаптувати свої стратегії та заходи до нових викликів, спричинених війною, забезпечуючи ефективне управління ресурсами, розвиток інфраструктури, підтримку місцевого бізнесу та соціальну політику [9, с. 225].

Тож важливим нормативно-правовим актом в сфері економічної безпеки є Закон України «Про національну безпеку України» [13]. У пункті 2 закону визначено принцип сталого розвитку національної економіки, громадянського суспільства і держави з метою забезпечення зростання рівня та якості життя населення. Це вказує на важливість збалансованого розвитку економіки та суспільства для забезпечення благополуччя громадян. У пункті 3 зазначено принцип інтеграції України в європейський політичний, економічний, безпековий, і правовий простір, а також набуття членства в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. Це свідчить про орієнтацію країни на європейські цінності та стандарти і може сприяти зміцненню

економічної безпеки. У пункті 4 визначено, що державна політика у сферах національної безпеки і оборони спрямовується на забезпечення різних напрямів безпеки, включаючи економічну безпеку [8, с. 225]. Це означає, що держава прагне захищати економіку країни від різних загроз і забезпечувати її стабільність.

Далі, для нас важливі положення указу Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 «Про Стратегію національної безпеки України», що стосуються ключових аспектів економічної безпеки країни та мають конституційно-правову базу [14].

Указ визначає, що сталий розвиток національної економіки та інтеграція в європейський економічний простір є однією з основних стратегічних мет цієї політики безпеки. Подальший розвиток економіки має бути спрямованим на виведення її з депресивного стану, забезпечення сталого і динамічного зростання, а також підвищення захищеності від загроз. Указ визначає, що недостатній захист прав власності, недосконалість законодавства та фрагментарність ринкових відносин у складних сферах, таких як земля та надра, перешкоджають економічному зростанню та інвестиційній активності [10, с. 165].

Також, Указ закликає до повної імплементації та адаптації Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, що визначає шлях України до досягнення відповідності Копенгагенським критеріям членства в ЄС. Забезпечення сталого економічного зростання в Україні також передбачає розвиток взаємовигідного економічного співробітництва з провідними державами світу.

Діяльність органів місцевого самоврядування в системі забезпечення економічної безпеки може стикатися з різними проблемами, які варіюються в залежності від конкретних умов та контексту кожної країни [3, с. 163]. Деякі загальні проблеми, з якими можуть зіштовхуватися органи місцевого самоврядування, включають:

1. Один із основних факторів, що впливають на діяльність органів місцевого самоврядування, — це обмежений бюджет. Багато місцевих урядів мають обмежені ресурси для виконання своїх функцій у сфері економічної безпеки, що може обмежити їх здатність реалізувати стратегії та програми розвитку.

2. Деякі органи місцевого самоврядування можуть стикатися з проблемою недостатньої кваліфікації персоналу та недостатніми ресурсами для ефективного впровадження стратегій економічної безпеки.

3. В деяких випадках, політичні втручання можуть впливати на рішення місцевих органів влади, що може ускладнити реалізацію довгострокових стратегій економічної безпеки.

4. Деякі регіони можуть стикатися з проблемами нерівності та соціальної напруженості, що може ускладнити стабільність та розвиток економіки на місцевому рівні.

5. Корупція може бути серйозною перешкодою для розвитку та забезпечення економічної безпеки в різних регіонах світу. Недостатня прозорість та відповідальність може породжувати корупційні схеми та перешкоджати ефективному управлінню ресурсами.

Однак, різні країни мають різний досвід та підходи до забезпечення економічної безпеки через місцеве самоврядування.

Наприклад, в Сполучених Штатах Америки (США), місцеві органи влади мають широкі повноваження та велику автономію у вирішенні питань економічного розвитку. Це дає їм можливість активно залучати місцевих підприємців та інвесторів, розробляти ефективні програми розвитку та стимулювати економічний зріст на місцевому рівні.

Зважаючи на різні системи управління в різних країнах Європейського Союзу, роль місцевого самоврядування у забезпеченні економічної безпеки може значно відрізнятись [5, с.192]. Наприклад, у Німеччині, яка має федеральну структуру управління, місцеві уряди здебільшого мають широкі повноваження. Кожна федеральна земля має свої місцеві органи влади, які активно залучені до розвитку економіки та забезпечення економічної безпеки у своїх регіонах. Вони розробляють власні стратегії розвитку, співпрацюють з місцевими підприємствами та громадськими організаціями.

У Франції, з іншого боку, система управління більш централізована. Місцеві уряди, хоч і мають обмежені повноваження порівняно з центральним урядом, все ж відповідають за економічний розвиток своїх регіонів. Вони також розробляють власні стратегії розвитку, спрямовані на забезпечення економічної безпеки, та співпрацюють з різними зацікавленими сторонами, щоб прискорити розвиток своїх територій.

Отже, враховуючи ці фактори, органи місцевого самоврядування в різних країнах світу стикаються з унікальними викликами та можуть розвивати різні стратегії для забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні.

Напрями вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення економічної безпеки визначають шляхи та стратегії, спрямовані на підвищення ефективності та результативності їхньої роботи у галузі економічного розвитку та забезпечення стабільності економічної ситуації на місцевому рівні. Також вони є важливим аспектом розвитку та зміцнення національної економіки. З огляду на актуальні виклики, зокрема війну з Росією, місцеві органи влади мають адаптувати свої стратегії та підходи для ефективного забезпечення економічної безпеки [6, с. 102].

Ці напрями можуть включати такі аспекти, як:

1. Підвищення компетентності та професійності працівників місцевого самоврядування є важливим кроком у забезпеченні ефективного управління еко-

номікою на місцевому рівні. Це включає розвиток їхніх знань, навичок і вмій у галузі фінансів, економіки, стратегічного планування та управління ризиками. Один зі способів досягнення цієї мети — це організація регулярних тренінгів та семінарів з економічних питань для працівників місцевого самоврядування.

Успішні приклади цього підходу можна побачити у країнах, таких як Данія. Данські муніципалітети відомі своєю високою професійною підготовкою та участю у спільних програмах навчання та обміну досвідом з іншими країнами. Це допомагає їм ефективно управляти місцевими економічними процесами та забезпечувати стійкий розвиток своїх територій.

Крім того, важливим елементом є застосування сучасних технологій для надання доступу до навчальних матеріалів та ресурсів з економічних питань, таких як онлайн-курси та вебіари. Це дає можливість працівникам місцевого самоврядування отримувати актуальну інформацію та розвивати свої навички, не виходячи з офісу.

2. Розвиток ефективної системи моніторингу та аналізу є важливим елементом забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні [15, с. 106]. Ця система дозволяє збирати, аналізувати та використовувати дані з різних джерел для прийняття обґрунтованих рішень щодо управління економічними процесами та ресурсами. Основні аспекти розвитку цієї системи можуть включати:

Перш за все, важливо розробити механізми для збору різноманітних економічних даних, включаючи дані про фінансовий стан місцевих підприємств, витрати та доходи бюджету, а також соціально-економічні показники розвитку. Далі, необхідно розробити інструменти для аналізу цих даних, щоб зрозуміти тенденції у розвитку економіки на місцевому рівні, виявити можливі ризики та проблеми, а також визначити потенційні можливості для розвитку.

Також важливо мати механізми моніторингу, які дозволяють вчасно виявляти зміни у економічній ситуації та реагувати на них. Це може включати регулярні звіти, аналітичні огляди та моніторингові дослідження.

Успішні приклади розвитку ефективної системи моніторингу та аналізу можна побачити у країнах Європейського Союзу, таких як Німеччина та Нідерланди. У цих країнах діє добре розвинена інфраструктура збору та аналізу економічних даних на рівні муніципалітетів. Завдяки цьому, муніципальні органи влади можуть ефективно відстежувати економічні тенденції, приймати обґрунтовані рішення та реагувати на зміни в економічній ситуації.

3. Стимулювання інвестиційної активності є ключовим завданням для муніципалітетів у забезпеченні економічної стійкості та розвитку. Один зі способів досягнення цієї мети полягає у створенні сприятливого середовища для бізнесу та привабленні інвесторів. Це може включати розвиток

інфраструктури, надання податкових пільг, сприяння відкриттю нових підприємств та партнерство з приватним сектором.

Успішні приклади цього підходу можна побачити у країнах Європейського Союзу, таких як Швеція та Фінляндія. У цих країнах діє добре розвинена система підтримки для бізнесу та інвесторів, яка включає податкові пільги, фінансову підтримку та сприяння розвитку інноваційних технологій. Наприклад, у Швеції діє програма стимулювання інвестицій в сфері екологічних технологій, яка надає фінансову підтримку та податкові пільги для підприємств, що розробляють та впроваджують екологічно чисті рішення. У Фінляндії активно розвивається інноваційна інфраструктура, що сприяє виникненню та розвитку стартапів та технологічних компаній.

4. Забезпечення транспарентності та участі громадськості є ключовими принципами управління на місцевому рівні, особливо в контексті забезпечення економічної безпеки. Ці принципи сприяють підвищенню довіри до владних органів, покращенню якості прийнятих рішень та збільшенню відкритості та прозорості в управлінні муніципальними ресурсами.

Один зі способів забезпечення транспарентності — це публічна доступність інформації про діяльність місцевих органів влади та витрати бюджетних коштів. Це може включати публікацію фінансових звітів, рішень та проектів, а також проведення відкритих засідань та консультацій з громадськістю.

Участь громадськості також грає важливу роль у процесі управління на місцевому рівні. Це може включати залучення громадських організацій, активістів та мешканців до розробки та впровадження стратегій розвитку, а також проведення громадських обговорень та консультацій з питань важливих для громади.

Успішні приклади забезпечення транспарентності та участі громадськості можна побачити у ряді країн Європейського Союзу, таких як Норвегія та Швеція. У цих країнах існують добре розвинуті механізми публічного обговорення та прийняття рішень, які забезпечують активну участь громад-

ськості у процесах управління. Крім того, вони відомі своєю відкритістю та доступністю інформації про діяльність муніципальних органів влади, що сприяє збільшенню довіри та підтримки з боку громадян.

5. Запобігання корупції та зловживанням є невід'ємною складовою системи забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні. Корупція може серйозно підірвати довіру громадян до владних структур та економічну стабільність регіону. Тому необхідно вживати рішучих заходів для запобігання корупції та зловживань.

Перше, що потрібно зробити, — це розробити та впровадити ефективні антикорупційні стратегії та програми. Ці стратегії повинні включати механізми моніторингу, контролю та звітності, щоб уникнути можливості корупційних дій.

Друге, важливо створити незалежні та ефективні органи антикорупційного контролю, які будуть відповідати за розслідування корупційних випадків та забезпечення відповідного покарання винних осіб.

Третє, потрібно здійснювати постійний моніторинг фінансових операцій та бюджетного процесу, а також проводити аудити для виявлення можливих випадків корупції та зловживань.

Успішні приклади в цьому напрямку можна побачити у таких країнах, як Швеція, Данія та Норвегія. Ці країни відомі своєю низьким рівнем корупції та високими стандартами доброчесності у владних структурах. Їхні антикорупційні механізми включають ефективні системи контролю та звітності, а також суворе покарання за порушення закону. Це дозволяє зберігати високий рівень довіри громадян до владних органів та забезпечує стабільність та розвиток економіки на місцевому рівні.

Україна, яка перебуває в стані війни, зустрічає значні виклики у сфері оборонної діяльності та відновлення зруйнованих об'єктів, особливо у контексті боротьби з корупцією [4, с. 130]. Для подолання цих проблем важливо вживати наступні заходи (табл. 1).

Подолання корупції та ефективне ведення оборонної діяльності важливі для забезпечення наці-

Таблиця 1

Заходи для подолання викликів у сфері оборонної діяльності та відновлення зруйнованих об'єктів

Розвиток механізмів моніторингу та контролю за використанням оборонних коштів	Може включати системи електронного аукціону та електронного контролю за виконанням договорів.
Забезпечення суворого покарання осіб, які зловживають оборонним коштами	Може включати створення спеціалізованих антикорупційних органів та судів для розгляду корупційних справ.
Забезпечення публічного доступу до інформації про оборонні закупівлі та відновлення зруйнованих об'єктів	Може сприяти виявленню та запобіганню корупції.
Дипломатична робота для отримання підтримки та технічної допомоги	для вдосконалення системи контролю та запобігання корупції в оборонній сфері
Проведення реформи в системі оборони для забезпечення її ефективності та прозорості	Може включати модернізацію закупівельних процедур, впровадження електронних систем контролю та звітності, а також підвищення професійності кадрів

Джерело: узагальнено автором на основі [7, с. 39]

ональної безпеки та стабільності в умовах війни. Україна має потенціал для досягнення цих цілей шляхом впровадження системних реформ та співпраці з міжнародними партнерами.

Висновки. У статті детально розглянуто широкий спектр заходів, спрямованих на забезпечення економічної безпеки на місцевому рівні. Вона висвітлює важливість підвищення компетентності працівників місцевого самоврядування, розвитку ефективної системи моніторингу та аналізу, стимулювання інвестиційної активності та забезпечення прозорості та участі громадськості. Крім того, особлива увага приділяється запобіганню корупції та зловживанням, що стає важливим завданням в умовах війни.

Успішні приклади з країн Європейського Союзу, таких як Данія, Німеччина, Норвегія та Швеція, демонструють ефективність впровадження вищезгаданих заходів. Вони показують, як правильне впровадження стратегій та програм може сприяти підвищенню рівня довіри громадян до владних структур та забезпечити стабільний економічний розвиток регіонів.

В контексті України, особливу увагу привертають заходи для боротьби з корупцією в оборонній сфері. Подолання корупції та ефективне ведення оборонної діяльності є важливими для забезпечення національ-

ної безпеки та стабільності в умовах війни. Впровадження реформ та співпраця з міжнародними партнерами можуть допомогти Україні подолати ці виклики та забезпечити стійкий розвиток країни [12, с. 87].

У ході аналізу напрямів вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування в системі забезпечення економічної безпеки та в контексті війни та боротьби з корупцією в Україні та за кордоном, стало очевидним, що вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу.

Зокрема, необхідно активізувати заходи з контролю та звітності за використанням бюджетних коштів, посилення відповідальності за корупційні дії, розвиток інвестиційної активності та стимулювання бізнесу, а також забезпечення прозорості та участі громадськості у вирішенні цих питань.

Україна, перебуваючи у стані війни та стикаючись із серйозними викликами у забезпеченні національної безпеки та відновленні зруйнованих об'єктів, повинна активізувати свої зусилля у боротьбі з корупцією та ефективному використанні ресурсів.

Залучення міжнародної співпраці та підтримки, впровадження передового досвіду країн-партнерів та постійне вдосконалення системи управління на місцевому рівні допоможе Україні досягти успіху у вирішенні цих проблем та забезпечити стабільний економічний розвиток та національну безпеку.

Література

1. Задихайло Д. Д. Кабінет Міністрів України як суб'єкт економічної системи: конституційно-правові засади. Харків : Юрайт, 2013. 432 с.
2. Завидняк М. І. Конституційно-правові засади правового регулювання економічної безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2016. Вип. 38(1). С. 42–46.
3. Кошиков Д. Сутність правових засад реалізації державної політики у сфері забезпечення економічної безпеки держави. *Вісник пенітенціарної асоціації України.* 2020. № 1. С. 164–175.
4. Малишко В. М. Актуальні проблеми економічної безпеки в системі національної безпеки України. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право.* 2015. № 4. С. 129–133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_4_26 (дата звернення: 24.05.2024).
5. Піхоцький В. Ф., Піхоцька М. Р. Економічна безпека держави в сучасних умовах функціонування. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи:* зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 08 груд. 2022 р.). Київ, 2022. С. 192–193. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/66257> (дата звернення: 24.05.2024).
6. Скупінський О. В. Конституційно-правові засади економічної системи України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. 12.00.02. Харків, 2011. 20 с.
7. Скорук О. В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2016. Вип. 6(3). С. 39–42. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6\(3\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6(3)_11) (дата звернення: 24.05.2024).
8. Устименко В. А., Джабраїлов Р. А., Кампо В. М., Коваленко Р. О., Савчин М. В. Конституційні засади економічної системи України. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток», 2011. 320 с.
9. Шевченко О. А. Еволюція стратегій національної безпеки України протягом років незалежності крізь призму забезпечення економічної безпеки держави. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО.* 2021. Вип. 65. С. 254–263. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/30.pdf> (дата звернення: 24.05.2024).
10. Шевченко О. А. Енергетична безпека як невід'ємний елемент забезпечення економічної безпеки держави в стратегіях національної безпеки України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО.* 2021. Вип. 67. С. 163–168. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/01/34.pdf> (дата звернення: 24.05.2024).
11. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави економічних систем. *ЛОГОС: collection de papiers scientifiques.* 2019. Vol. 1. P. 60–63.

12. Полевий В. І. Доктрина економічної безпеки України — фундамент для державної політики управління економічними ризиками. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 2. С. 129–131. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34993> (дата звернення: 24.05.2024).
13. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 24.05.2024).
14. Стратегія національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Верховна Рада України: офіційний вебпортал*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення: 24.05.2024).
15. Волосяк М. В., Сиренко І. В. Економічна безпека територіальної громади в системі забезпечення її сталого розвитку. *Економіка та держава*. 2021. № 6. С. 105–109.

References

1. Zadykhaylo, D. D. (2013). Kabinet Ministriv Ukrainy yak subiekt ekonomichnoi systemy: konstytutsiino-pravovi zasady [Cabinet of Ministers of Ukraine as a subject of economic system: constitutional and legal foundations]. Yurayt, Kharkiv [in Ukrainian].
2. Zavidnyak, M. I. (2016). Konstytutsiino-pravovi zasady pravovoho rehuliuвання ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [Constitutional and legal principles of legal regulation of economic security of Ukraine]. *Scientific Herald of Uzhhorod National University. Series: Law*, 38(1), 42–46 [in Ukrainian].
3. Koshikov, D. (2020). Sutnist pravovykh zasad realizatsii derzhavnoi polityky u sferi zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Essence of legal principles of implementation of state policy in the field of ensuring economic security of the state]. *Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, 1, 164–175 [in Ukrainian].
4. Malishko, V. M. (2015). Aktualni problemy ekonomichnoi bezpeky v systemi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Current problems of economic security in the system of national security of Ukraine]. *Legal Herald. Air and Space Law*, 4, 129–133. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnau_2015_4_26 [in Ukrainian].
5. Pikhotskiy, V. F., & Pikhotska, M. R. (2022). Ekonomichna bezpeka derzhavy v suchasnykh umovakh funktsionuvannya [Economic security of the state in modern conditions of functioning]. *Biznes, innovatsii, menedzhment: problemy ta perspektyvy — Business, Innovation, Management: Problems and Prospects*: Collection of abstracts of the III Intern. scientific-practical conf. (pp. 192–193.). Kyiv. Retrieved from <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/66257> [in Ukrainian].
6. Skupinskiy, O. V. (2011). Constitutional and legal foundations of the economic system of Ukraine: autoref. thesis ... candidate of law science. Kharkiv. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Skoruk, O. V. (2016). Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist, skladovi elementy ta problemy zabezpechennia [Economic security of the state: essence, component elements, and problems of ensuring]. *Scientific Herald of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, 6(3), 39–42. Retrieved from [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6\(3\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2016_6(3)_11) [in Ukrainian].
8. Ustymenko, V. A., Dzhabrailov, R. A., Campo, V. M., Kovalenko, R. O., & Savchin, M. V. (2011). Konstytutsiini zasady ekonomichnoi systemy Ukrainy [Constitutional principles of the economic system of Ukraine]. TOV “Yugo-Vostok”, Donetsk [in Ukrainian].
9. Shevchenko, O. A. (2021). Evoliutsiia stratehii natsionalnoi bezpeky Ukrainy protiahom rokov nezalezhnosti kriz pryizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy [Evolution of national security strategies of Ukraine during the years of independence through the prism of ensuring economic security of the state]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: LAW*, 65, 254–263. Retrieved from <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2021/10/30.pdf> [in Ukrainian].
10. Shevchenko, O. A. (2021). Enerhetychna bezpeka yak nevidiemnyi element zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky derzhavy v stratehiiakh natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Energy security as an integral element of ensuring economic security of the state in national security strategies of Ukraine]. *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. Series: LAW*, 67, 163–168. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2021_67_34 [in Ukrainian].
11. Yaremko, I. I. (2019). Ekonomichna bezpeka yak skladova natsionalnoi bezpeky derzhavy ekonomichnykh system [Economic security as a component of national security of the state's economic systems]. *ΛΟΓΟΣ: Collection of Scientific Papers*, 1, 60–63 [in Ukrainian].
12. Polevyi, V. I. (2020). Doktryna ekonomichnoi bezpeky Ukrainy — fundament dlia derzhavnoi polityky upravlinnia ekonomichnymy ryzykamy [Doctrine of economic security of Ukraine — foundation for state policy in managing economic risks]. *Comparative Analytical Law*, 2, 129–131. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/34993> [in Ukrainian].
13. Verkhovna Rada of Ukraine: website. (2018). Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 № 2469-VIII [On the national security of Ukraine: Law of Ukraine dated June 21, 2018 No. 2469-VIII]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> [in Ukrainian].
14. Verkhovna Rada of Ukraine: website. (2020). Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020 № 392/2020 [National Security Strategy of Ukraine: Decree of the President of Ukraine dated September 14, 2020 No. 392/2020]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> [in Ukrainian].
15. Volosiuk, M. V., & Sirenko, I. V. (2021). Ekonomichna bezpeka terytorialnoi hromady v systemi zabezpechennia yii staloho rozvytku [Economic security of the territorial community in the system of ensuring its sustainable development]. *Ekonomika ta derzhava*, 6, 105–109 [in Ukrainian].